



ASIA Asiakirjapyyntöön käsittely

KANTELU

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille osoittamassaan 28.2.2012 päivätyssä kantelussa poliisilaitoksen menettelyä hänen tekemänsä asiakirjapyyntöön käsittelyssä. Kantelija oli asianomistajan asemassa kirjallisesti pyytänyt saada poliisilaitokselta kaikki erään jutun esitutkinta-asiakirjat. Kantelija arvostelee sitä, että poliisilaitos oli peittänyt hänen saamastaan kuulustelukertomuksen kopiosta osan kuulustellun henkilön tiedoista.

Kantelijan mukaan ainoastaan tarkkasilmäisyytensä ja eräänlaisen sattuman ansiosta hän tuli tietoiseksi siitä, että osa tiedoista jäi saamatta. Jos tiedot olisi peitetty taitavammin, niin ettei lomakkeen viivoista olisi puuttunut palasia, kantelija ei kertomansa mukaan olisi kenties huomannut mitään. Kantelija korostaa, että poliisilaitos ei antanut hänelle kirjallista päätöstä siitä, minkä säännöksen perusteella hänelle voitiin jättää antamatta osa pyydetyistä tiedoista.

SELVITYS

Poliisilaitoksesta on hankittu rikosylikomisario A:n selvitys ja poliisilaitoksen lausunto. Poliisihallitus on lisäksi antanut hankitusta selvityksestä lausuntonsa.

VASTINE

Kantelija on antanut hankitusta selvityksestä vastineensa.

RATKAISU

Säännöksistä

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslain) 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Mikäli vain osa asiakirjasta sisältää salassa pidettävää tietoa, on lain 10 §:n mukaan tietoja pyytävälle annettava tieto asiakirjan julkisesta osasta, jos se on mahdollista paljastamatta salassa pidettäviä tietoja. Asianosaisella on lain 11 §:n perusteella oikeus saada tieto muustakin kuin julkisesta asiakirjasta, jos asiakirja voi vaikuttaa tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Julkisuuslain 14 §:n 2 momentin mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilökuntaan kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu.

Kyseisen pykälän 3 momentin mukaan jos virkamies tai muu edellä tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on: 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslain 18 §:ssä säädetään hyvästä tiedonhallintatavasta. Kyseisen lainkohdan mukaan viranomaisen tulee hyvä tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi muun ohella huolehtia asiakirjojen saatavuudesta ja tässä tarkoituksessa erityisesti huolehtia siitä, että sen palveluksessa olevilla on tarvittava tieto muun muassa käsiteltävien asiakirjojen julkisuudesta sekä tietojen antamisessa noudatettavasta menettelystä.

Asiakirjapyyntöön vastattaessa on julkisuuslain mukaisten menettelysääntöjen ohella otettava huomioon perustuslain 21 §, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa viranomaisessa asianmukaisesti käsitellyksi ja saman lain 22 §, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Arviointi

Kantelija oli tehnyt poliisilaitokselle asiakirjapyyntö, jonka perusteella poliisi oli toimittanut kantelijalle useita asiakirjajäljennöksiä. Kantelijan mukaan poliisi oli yhdestä asiakirjasta poistanut eräitä tietoja kertomatta tästä kantelijalle mitään. Tiedot oli poistettu peittämällä ne asiakirjasta niin, että tietojen kohdalla oli vain tyhjää tilaa.

Asiassa tulee arvioitavaksi onko kyseinen poliisin menettely täyttänyt julkisuuslain vaatimukset ja ollut siten myös hyvän hallinnon periaatteiden näkökulmasta asianmukaista.

Poliisilaitos keskittyy annetussa selvityksessä ja lausunnossa lähinnä perustelemaan, minkä vuoksi se oli ollut oikeutettu peittämään tietoja asiakirjasta. Menettelyn asianmukaisuudesta muutoin poliisilaitos toteaa vain sen, että tietojen antamatta jättämisestä ei ole tarvinnut tehdä erillistä kirjallista päätöstä.

Mikäli viranomainen kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa asiakirjasta, on julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa säädettyä menettelyä noudatettava. Lainkohdassa mainittu kieltäytyminen ja sen johdosta noudatettava menettely koskee myös tapauksen kaltaista tilannetta, että jotakin tiettyä yksittäistä tietoa asiakirjasta ei anneta.

Poliisi oli siis tapauksessa jättänyt antamatta kantelijalle eräitä asiakirjaan sisältyneitä tietoja peittämällä ne. Poliisi ei ollut kertonut tätä tietojen pyytäjälle eikä ollut ilmoittanut kieltäytymisen syytä. Poliisi ei ollut myöskään antanut tietoa siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Poliisi ei myöskään tiedustellut kantelijalta, haluaako tämä asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi, eikä poliisi antanut tietoa käsittelyn johdosta perittävistä maksuista. Mikäli kantelija olisi halunnut saattaa asian viranomaisen ratkaistavaksi, olisi poliisilaitoksen tullut tehdä asiasta päätös muutoksenhakuohjauksineen.

Edellä lausutun perusteella selvää on, että poliisin menettely ei tapauksessa täytä julkisuuslain 14 §:n 3 momentissa säädettyjä velvoitteita. Ylipäätään peittämällä tietoja asiakirjasta ilmaise-matta menettelyä millään tavalla kantelijalle, poliisi on vaarantanut kantelijan mahdollisuuden asian saattamiseksi edelleen käsiteltäväksi viranomaisissa. Kantelija olisi ollut täysin tietämätön tietojen antamatta jättämisestä, mikäli hän ei itse olisi havainnut tietojen peittämisestä asiakirjaan aiheutuneita jälkiä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän poliisilaitoksen huomiota julkisuuslaissa säädettyihin velvollisuuksiin asiakirjapyynnön käsittelyssä. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni poliisilaitoksen poliisipäällikölle.

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Jäljennös päätöksestä lähetetään Poliisihallitukselle tiedoksi.

Kantelun liitteet palautetaan kantelijalle.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Markus Löfman

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
